

ชื่อโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วัฒนธรรมชุมชนกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
: การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง

ชื่อผู้ทำโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นางเบญจลักษณ์ ชวพร

คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

..... นพ.ดร. วรวิทย์ กฤษณะ ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ ศรีสันติสุข)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชุมนิ อายวัฒน์)

บทคัดย่อ

การศึกษารุ่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน วิถีชีวิตของชุมชนกะเลิง และความเชื่อที่ผ่านพิธีกรรมของชุมชนชาวกะเลิงที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมในหมู่บ้าน โดยร่วมกับผู้ช่วยวิจัยสัมภาษณ์ผู้รู้ (Key Informants) ผู้นำทางการ เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่นั้น ผู้นำตามธรรมชาติ และชาวบ้านที่เป็นชาวกะเลิงตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ เป็นเวลา 8 เดือน

ผลการวิจัยพบว่า ชาวกะเลิงบ้านบัวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงบริเวณ
ฐานเดิมอยู่เมืองภูวานากกระแดง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากหลักฐาน
ของหมู่บ้านชาวกะเลิงอพยพมาฝั่งไทยเนื่องจากเกิดศึกจีนฮ่อ เมื่อปี พ.ศ.2426 มาอยู่ในเขต
อำเภอกุศบาก จังหวัดสกลนครมากที่สุด สำหรับหมู่บ้านบัวที่ชาวกะเลิงมาตั้งบ้านอยู่มีอายุมากกว่า
200 ปี มีตั้งอยู่ที่ราบเชิงเขาใกล้หนองน้ำขนาดใหญ่ ชื่อลำห้วยทราย และล้อมรอบด้วยป่าไม้
ภูเขา สภาพแวดล้อมคืออุดมสมบูรณ์ มีไฟฟ้า การคมนาคมสะดวก มีการติดต่อกับสังคมภายนอก มี
เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนในการพัฒนาหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม

ดำเนินไปตามครรลองของบรรพบุรุษ การศึกษาเริ่มเปลี่ยนแปลงไปคนอายุระหว่าง 30-40 ปี นิยมส่งบุตรหลานเรียนต่อจากชั้นประถมศึกษาภาคบังคับเพิ่มมากขึ้น การปกครอง เริ่มมีการใช้เงินซื้อเสียง มีการเลี้ยงอาหารกับชาวบ้านเพื่อหาเสียงเลือกตั้งมากขึ้นเป็นค่านิยมใหม่

วิถีชีวิตของชุมชนกะเลิงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นั้นแสดงออกผ่าน การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ เช่น การปลูกข้าวไร่ การปลูกพืชไร่ การเลี้ยงสัตว์บนภูเขา การล่าสัตว์และการทำวนเกษตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งวิถีชีวิตดังกล่าวส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ความเชื่อที่ผ่านพิธีกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของชาติพันธุ์กะเลิง บ้านบัว มี 2 พิธีกรรม คือ พิธีกรรมการเลี้ยงผีปู่ตา และพิธีกรรมการเลี้ยงผีป่าผีภูเขาและการขอฝนจาก ถ้ำพระฤาษี ผลการศึกษาพบว่าชาวกะเลิงมีความเชื่อถือศรัทธาคือสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง และจากการปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งเกิดจากขบวนการอบรมสั่งสอนทางสังคมที่ผ่านมาระบบผู้อาวุโส ที่เป็นผู้นำไม่เป็นทางการของชุมชน และภูมิปัญญาของชุมชนในเรื่องการประกอบอาชีพและความเชื่อที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

INDIVIDUAL PROJECT TITLE : COMMUNITY CULTURE AND FOREST RESOURCES
CONSERVATION : A CASE STUDY OF
THE ETHNIC KALUNG COMMUNITY.
AUTHOR : MRS. BENJALUK TARAPORN

INDIVIDUAL PROJECT ADVISORY COMMITTEE :

..... *Somsak Srisontisuk* Chairman
(Associate Professor Dr. Somsak Srisontisuk)

..... *Dusadee Ayuwat* Member
(Assistant Professor Dusadee Ayuwat)

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the general background of Kalung village, their community way of life, and the beliefs of the villagers as related through their rituals involved with forest resources conservation. In this case, the qualitative social science method was used in terms of non-participant observation, and carried out by a research assistant who interviewed key informants according to the research interview guides in the village for 8 months.

Results of the study indicated that the ethnic villagers originated in Pu Wa Nak Kron Deng, LAOS (at the lowland of Khong River). They immigrated to the kingdom of Thailand because of combat with Chinese in 1883, and most of them lived in Amphur Kudhak,

3

Sakonnakorn province.

This village was set up more than 200 years ago near Lam Hoi Sai. It is surrounded by forest and mountains and natural resources abound. It has been equipped with electricity, transportation and is being supported by governmental officers. Economic, social, and cultural performance has faithfully followed the tradition of their ancestors. The attitude of education has gradually changed. Villagers who are 30-40 years old provide their children with more educational opportunities of compulsory education. However, villagers were also unavoidably affected more by political performance.

The way of life of this community was related to forest resources conservation. Aspects of both settlement, and occupation such as cropping, raising livestock on the mountain, hunting as well as agroforestry, were either directly or indirectly forest resources conservation.

There were 2 rituals related to conservation of forest in Ban Kalung and Ban Bus ; ritual of feasting spirit (spirit of their ancestors and of forest), and the blessing of rain from Lu See cave. Furthermore, we learned from the study that the villagers had believed deeply in the supernatural and had learned from generation to generation through the nature system, socialization, and local wisdom of community as well.
